ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
МАҲАЛЛА ВА ОИЛАНИ ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШ ВАЗИРЛИГИ
“МАҲАЛЛА ВА ОИЛА” ИЛМИЙ-ТАДҚИҚОТ ИНСТИТУТИ

“ОИЛАВИЙ ҚАДРИЯТЛАРНИ МУСТАҲКАМЛАШНИНГ ДОЛЗАРБ МАСАЛАЛАРИ ВА МУАММОЛАРИ”

МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ АНЖУМАНИ МАТЕРИАЛЛАРИ ТЎПЛАМИ

(19 март 2021 йил)

“АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ И ПРОБЛЕМЫ УКРЕПЛЕНИЯ СЕМЕЙНЫХ ЦЕННОСТЕЙ”

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ РЕСПУБЛИКАНСКОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ

(19 марта 2021 года)

“TOPICAL ISSUES AND PROBLEMS OF STRENGTHENING FAMILY VALUES”

COLLECTION OF MATERIALS OF THE REPUBLICAN SCIENTIFIC-PRACTIC CONFERENCE

(March 19, 2021)

Тошкент - 2021

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
МАҲАЛЛА ВА ОИЛАНИ ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШ ВАЗИРЛИГИ
“МАҲАЛЛА ВА ОИЛА” ИЛМИЙ-ТАДҚИҚОТ ИНСТИТУТИ

“ОИЛАВИЙ ҚАДРИЯТЛАРНИ МУСТАҲКАМЛАШНИНГ ДОЛЗАРБ МАСАЛАЛАРИ ВА МУАММОЛАРИ”

МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ АНЖУМАНИ МАТЕРИАЛЛАРИ ТЎПЛАМИ
(19 март 2021 йил)

“АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ И ПРОБЛЕМЫ УКРЕПЛЕНИЯ СЕМЕЙНЫХ ЦЕННОСТЕЙ”

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ РЕСПУБЛИКАНСКОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ
(19 марта 2021 года)

“TOPICAL ISSUES AND PROBLEMS OF STRENGTHENING FAMILY VALUES”

COLLECTION OF MATERIALS OF THE REPUBLICAN SCIENTIFIC-PRACTIC CONFERENCE
(March 19, 2021)

Тошкент - 2021

УЎК: 159.9:364.62-055.2
КБК: 88.53
67.408
Т 95

“Оилавий қадриятларни мустаҳкамлашнинг долзарб масалалар ва муаммолари” мавзусидаги республика илмий-амалий анжумани материаллари тўплами / “Маҳалла ва оила” илмий-тадқиқот институти. – Тошкент: ....нашриёти, 2021. – 363 б.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2020 йил 10 июндаги “Ўзбекистон Республикаси Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш вазирлиги ҳузуридаги “Маҳалла ва оила” илмий-тадқиқот институти фаолиятини ташкил этиш тўғрисида”ги 367-қарори асосида мамлакатимизда “Маҳалла ва оила” илмий-тадқиқот институти ташкил қилинди. Мазкур қарорда маҳалла ва оила институтларини мустаҳкамлаш соҳасидаги устувор йўналишларни шакллантиришда иштирок этиш, маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш соҳасидаги долзарб муаммоларга бағишланган илмий, илмий-амалий конференциялар, семинарлар ташкил этиш вазифалари белгилаб берилди.

Шунга кўра, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 78-Ф-сонли фармойиш асосида Республика миқёсида ўтказиладиган илмий ва илмий-техник тадбирлар режасига биноан “Маҳалла ва оила” илмий-тадқиқот институтида 2021 йил 19 март куни “Оилавий қадриятларни мустаҳкамлашнинг долзарб масалалари ва муаммолари” мавзусида республика илмий-амалий анжумани ўтказилди. Мазкур тўплам конференцияда қилинган маърузалар материалларини ўзида жамлайди.

Масъул муҳаррир:
Эгамбердиева Н. – педагогика фанлари доктори, профессор

Тузувчи ва тартиб берувчи: Г.У.Тўйчиева

Таҳрир ҳайати: О.Мусурмонова, М.Қуронов, О.Жамолдинова, Ҳ.Абдраманов, Г.У.Тўйчиева, Ҳ.Д.Норқулов, Р.Н.Исмайлова, Ф.Бабашев, Ш.Р.Рашидова, Б.Мавлонов.

Мазкур тўплам материалларидан фойдаланилганда муаллифлик ҳуқуқини эътиборга олган ҳолда конференция тўпламига ҳавола берилиши шарт.

Тўпламга киритилган маърузалар материаллари мазмуни муаллифларнинг шахсий илмий-назарий ёндошуви ва қараши сифатида талқин қилинади.

Ўзбекистон Республикаси Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш вазирлиги ҳузуридаги “Маҳалла ва оила” илмий-тадқиқот институти Илмий кенгашининг 2021 йил ... апрелдаги ......-сон мажлисида муҳокама қилинган ва нашрга тавсия этилган.

ISBN 978-9943-6210-4-2

© “Маҳалла ва оила” илмий-тадқиқот институти

бўлган буюмларини аниқлашни ўрганади, олам, чор-атроф, муҳит ҳақидаги билимлари кенгаяди.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Шарипов Ш., Арипов М., Бегимкулов У., Йўлдошев У., Муслимов Н. Билим олишнинг интеллектуал тизимини ишлаб чиқиш назарияси ва амалиёти. Монография. – Тошкент: Фан, 2011. – 240 б.
2. Тарбия методлари. Ўйин. // https://uz.denemetr.com/docs/134/index-235067.html
3. Мактабгача таълимнинг давлат таьлим стандартлари // https://lex.uz/uz/docs/5179335

M.Q.QODIROVA
Jizzax davlat pedagogika instituti, katta o'qituvchi
SH.AGLAMOVA
Jizzax davlat pedagogika instituti, II-bosqich talabasi

BUYUK ALLOMALARIMIZ AYOLLAR XAQIDA

Annotasiya: Maqolada ayollarga bo'lgan e'tibor, ayollarning qadrlanishi borasidagi olib borilayotgan ishlar mazmuni hamda buyuk allomalarimizning ayollarga oid fikrlari, oilada ayollarning o'rni, bola tarbiyasida ayollarning o'rni, shu bilan birga oila mustahkamligida ayollarning tutgan o'rni borasidagi fikrlari yoritilgan.

Kalit so'zlar: ona, ayol, oila, farzand, tarbiya, ilm, bilim olish, odob, ma'naviyat, asarlar, ro'zg'or tutish, xulq, odob, axloq, oilaviy munosabatlar.

М.К.КОДИРОВА
Жиззакский государственный педагогический институт,
страший преподаватель
Ш.АГЛАМОВА
Жиззакский государственный педагогический институт,
студент 2-курса

ВЕЛИКИЕ УЧЕНЫЕ О ЖЕНЩИНЕ

Аннотация: В статье рассматривается содержание проводимой работы по повышению внимания к женщинам, их ценности, а также мнения наших великих ученых о женщинах, роль женщин в семье, роль женщин в воспитании детей, а также роль женщин в укреплении семьи.

Ключевые слова: мать, женщина, семья, ребенок, воспитание, наука, приобретение знаний, этикет, духовность, творчество, ведение домашнего хозяйства, поведение, манеры, нравственность, семейные отношения.

M.K. KODIROVA
Zhizzak State Pedagogical Institute,
senior teacher
SH.AGLAMOVA
Zhizzak State Pedagogical Institute,
2nd year student

GREAT SCIENTISTS ABOUT WOMAN

Annotation: The article examines the content of the ongoing work to increase attention to women, their values, as well as the opinions of our great scientists about women, the role of women in the family, the role of women in raising children, as well as the role of women in strengthening the family

Key words: mother, woman, family, child, education, science, knowledge acquisition, etiquette, spirituality, creativity, housekeeping, behavior, manners, morality, family relations.

Agar qalbimiz sof bo'lsa, "ayol" so'zi biz uchun ulug'vorlikka limmo-limdir.
E.Senekur

Ona… Ufqdan taralayotgan quyosh nuridek, chashmada jilovlanayotgan musaffo suvdek pok va nurafshondir. Soflik va beg'uborlik timsolidir ona. Ona shu qadar mo'tabar zotki, uni e'zozlash, qadrlash har bir farzandning burchi. Ona mehri tabiatning eng aziz ne'matlaridan ham totli, chamandagi gulg'unchadan ham go'zal, naydan taralayotgan navodan ham sehrli, qalb torlarini ohista chertuvchi ilohiy tuyg'udir.

Ona oilada ma'naviy-ahloqiy muhitni saqlaovchi, barqaror etuvchi va farzandlar tarbiyasining qo'rg'oni hisoblanadi. Qur'oni Karimda "Erkaklar xotunlar ustida rahbardurlar. Bunga sabab Alloh ularning birovlaridan ortiq qilgani va erkaklar o'z mol-mulklaridan sarf-harajat qilganlaridir. Bas, ibodat-itoatla va erlari yo'qligida Allohning hifzu himoyati bilan saqlovchi xotunlar yaxshi xotunlardir…" ("Niso" surasi, 34-oyat) deb ko'rsatilgan[166]. Shunday ekan ayol oilaning quvonchi ta'minlovchi, muammolarga o'z vaqtida yechim topuvchi, o'zaro g'amxo'rlik, mehribonlik, ahillik kabi qator hususiyatlarni o'zida jamlovchi zot.

Xotin-qizlarga e'tibor hamma vaqt barcha sa'y-harakatlarimiz markazida bo'lishi, hammamizning vazifamizga aylanishi kerak. Oilaga e'tibor aslida bu o'zligimizga e'tibordir - dedi davlatimiz rahbari. Xaqiqatdan ham ayollarga e'tibor bizning davlatimizda yuqori darajada yo'lga qo'yilgan. Bunday hurmat-e'tibor azaldan, ya'ni ota-bobolarimiz davridan amalga oshirib kelingan. Buni buyuk mutaffakkirlarimiz ijodida ham ko'rishimiz mumkin.

Ma'naviy takomilning asl manbai, ta'lim-tarbiya beruvchi shaxsdir. A.Avloniy bola tarbiyasida oilaning rolini birlamchi qilib qo'yadi: "…tarbiyani tug'ilgan kundan boshlamoq lozim ekan. Tarbiyani kim qilur? Qayda qilinur? degan savol keladur. Bu savolga "birinchi uy tarbiyasi – bu ona vazifasidur. Ikkinchi maktab va madrasa tarbiyasi – bu ota, muallim, mudarris va hukumat vazifasidur" deb javob beradi[167]. Zero, jamiyat taraqqiyoti, inson erkinligiga eng avvalo yuksak insoniy fazilatlarga ega bo'lgan farzandlar kamoli orqali erishiladi.

Ayollar barcha davrlarda qadrlangan va e'zozlangan. Bundan bir necha ming yillar avval yashab, ijod etgan allommamiz Abu Ali ibn Sino "Oila xo'jaligi" deb nomlangan kitobining "Afsofiy bextarin zanxo"(Ayollarning yaxshi fazilatlari haqida) bo'limida ularning quyidagi fazilatlari ta'kidlanadi[168]. : "Ayol aqlan dono, uyatchan, iboli, iffatli bo'lib ko'p gapirmasligi lozim, u eriga bo'ysunmog'i, uni sevmog'i, farzandlar tug'ib, doimo halol, pok, to'g'ri so'z, kamtar bo'lishi kerak, injiq bo'lmasligi, o'z obro'si va iffatini to'kmasligi lozim". Ibn Sinoning bu fikrlari asosan ayol shaxsiga qaratiladi, lekin bu fikrlar asosida ayollarning psixologik jihatdan oila muhitini ifodalaydigan kishilar sifatida qarash hozirgi davr uchun ham ahamiyatlidir.

---

166 Қуръони Карим. Маъноларнинг таржима ва тафсири. Абдулазиз Мансур таржималари. -Тошкент: 2006.
167 Абдулла Авлоний. Туркий гулистон ёхуд ахлоқ. – Т.: «Ўқитувчи», 1992. -160 б.
168 Нуритдинов М.Н. Из истории общественно-философской мысли в XVI-XVII веках. –Т.: Ибн Сино, 1996. - Б. 216;

Buyuk mutafakkir Alisher Navoiy [169] ayol kishining oiladagi o'rniga quyidagicha to'xtaladi: "Yaxshi xotun- oilaning davlati va baxti. Uyning ozodaligi, uy egasining hotirjam va osoyishtaligi undan, husunli bo'lsa ko'ngil yozig'i, xushmuomula bo'lsa jon ozig'i. Oqila bo'lsa ro'zg'orda tartib-intizom bo'ladi, asbob-anjomlar saranjom bo'ladi". Allomaning fikricha, ayol uning vazifalari va hislatlarini bilish va ularga amal qilish o'sib kelayotgan har bir yoshning muqaddas burchi bo'lmog'i lozim. Shu o'rinda donishmandlar ayol kishi erning sirini o'zgalarga oshkor etmasliklik ularning eng yaxshi fazilati ekanligini uqtiradi. "Erning siri - oilaning siri. Haqiqatda erning sirini qalbining eng to'rida tutgan aqlli xotinlar o'z oilalarida huzur va rohat quradiganlardi.

XIX asr oxiri XX asr boshlaridagi ma'rifatparvarlik harakati ijtimoiy hayotning ko'plab tomonlarini o'z ichiga qamrab oldi. Bu davrda Turkiston xotin-qizlari uyda o'tirar, savod chiqarmoqlari ham faqat otinoyilar tomonidan tashkil etiladigan uy maktablarida amalga oshirilar edi. O'sha davr rasmiy Turkiston matbuotining yetakchi nashrlaridan biri "Turkiston viloyatining gazetasi" bu muammoga ham keng o'rin bergan. Lekin shuni ham ta'kidlash joizki, ko'pinch gazeta va maqolalarida xotin-qizlarning ilm olmoqlari, xat-savod chiqarish masalasidan ko'ra ularning oddiy turmush tarzlarini yoritishdan nariga o'tmasdi.

M.Behbudiy ayollar savodi masalasini eng dolzarb muammolardan bo'lmog'i lozimligini ta'kidlar ekan, hadisi sharifdagi "har bir muslim va muslima ilm olmog'i farz"ligini aytib o'tadi. Bu davrda xotin-qizlarni maktab-maorif ishlariga jalb etish, madaniy-ijtimoiy faoliyatga aralashtirish masalasi shunday turli tuman bahs munozaralar bilan davom etdi. Bular orasida jadid namoyondalarining fikrlari aniq, amaliy ahamiyatga egaligi bilan ajralib turadi[170].

Yaponlarning "Yaponiyani yuqori tarqqiyot darajasiga ko'targan bu – bilimdon onalardir" degan iqrornomasi ajdodlarimiz o'qimishli, oqila, fozila ayollargina barkamol farzandni tarbiyalay oladi, degan fikrni qo'llab-quvvatlashgan.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Қуръони Карим. Маъноларнинг таржима ва тафсири. Абдулазиз Мансур таржималари. -Тошкент: 2006.
2. Абдулла Авлоний. Туркий гулистон ёҳуд ахлоқ. – Т.: «Ўқитувчи», 1992. -160 б.
3. Нуритдинов М.Н. Из истории общественно-философской мысли в XVI-XVII веках. –Т.: Ибн Сино, 1996. - Б. 216
4. Алишер Навоий – Мукаммал асарлар тўплами. 15-том. – Т.: 1999
5. Маҳмудхужа Бехбудий. Танлаган асарлар. - Тошкент, 1999. - Б. 7
6. Oila psixologiysi. Toshkent. Sharq nashriyoti. - 2007
7. Mavlonova R. Pedagogika. Toshkent. O'qituvchi. - 2010
8. Ahmedov I. Mustaqil O'zbekistondagi ijtimoiy himoya siyoastining tarixiy-ijtimoiy ildizlari. -T.: Tafakkur qanoti, 2014
9. Maktab va hayot jurnali. 7-8, 2011

F.A. RAXMATOVA
Jizzax DPI, pedagogika bo'yicha falsafa doktori (PhD)

[169] Алишер Навоий – Мукаммал асарлар тўплами. 15-том. – Т.: 1999.
[170] Махмудхужа Бехбудий. Танлаган асарлар. — Тошкент, 1999 – Б. 7

С.Б.ШАРИПОВА. Оилада ёшлар умуммаданий дунёқарашини шакллантиришда миллий қадриятлардан фойдаланишнинг педагогик имкониятлари
М.ҒАФФОРОВА. Оилада қизларни мустақил ҳаётга тайерлашда миллий қадриятларнинг роли
I.N.AHMEDOV, N. DJAVLANOVA. Milliy va umuminsoniy qadriyatlarning oiladagi yoshlar tarbiyasidagi roli
С. МАСАЙИТОВ. Мерос ва васият масалаларини оилани мустаҳкамлашдаги ўрни

УЧИНЧИ ШЎЪБА 188 бет
ОИЛАВИЙ ҚАДРИЯТЛАРНИ МУСТАҲКАМЛАШДА ХОТИН-ҚИЗЛАРНИ ИЖТИМОИЙ ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШ БЎЙИЧА ЯНГИ МЕХАНИЗМЛАР ("АЁЛЛАР ДАФТАРИ", "ЁШЛАР ДАФТАРИ", РЕСПУБЛИКА ХОТИН-ҚИЗЛАР ЖАМОАТЧИЛИК КЕНГАШИ, АЁЛЛАР МАСЛАҲАТ КЕНГАШЛАРИ) ВА УЛАРНИНГ ИЛМИЙ-НАЗАРИЙ АСОСЛАРИ
Р. ИСМАЙЛОВА. Оилавий зиёрат туризми: оилавий қадриятларнинг мустаҳкамланиши
Ў.ЎРАЗОВА. "Аёллар дафтари" янги тизимини жорий этишда ижтимоий муҳофаза тамойиллари
И. ИСМАИЛОВ. Фарзандликка олишни ҳуқуқий таъминлаш - оила қадриятларини мустаҳкамлаш гарови
Ф.А.АКРАМОВА. Ёшларни оилага тайёрлаш ва тарбиялашнинг асосий жиҳатлари ҳамда йўналишлари
З.НОРҚОБИЛОВА. Мактабгача таълимда ўйин фаолияти қадриятли жараён сифатида
M.Q.QODIROVA, SH.AGLAMOVA. Buyuk allomalarimiz ayollar xaqida
F.A. RAXMATOVA. Xotin-qizlarga e'tibor – jamiyat kelajagiga e'tibor
Г.У.ТЎЙЧИЕВА. "Аёллар дафтари"нинг ижтимоий-сиёсий аҳамияти ва жорий этиш муаммолари
А.М.КАДИРОВ. Ҳудудларда ёшлар бандлилигини таъминлашнинг ижтимоий-иқтисодий асослари
SH.BERDIYOROVA. Ayolning qadimdagi mavqei va zamonaviy ayol fazilatlari
М.УСМАНОВА. Оилада ижтимоий барқарор муҳитни яратишда маиший-гигиеник функциянинг ўрни
Ч.АХМАДОВА, Д. М. ЭРНАЗАРОВА. Хотин-қизларнинг оиладаги тарбиявий функциялари
Э.С.СУЛЕТБАЕВА. Формирование компетенций учащейся молодежи в области готовности к семейной жизни
Д.Х.НАРЗИҚУЛОВА. Компетенциявий ёндашув асосида оилада ижтимоий муносабатлар барқарорлиги